

TYDENNÍ HLASATEL

— ČASOPIS —

věnovaný zájmem Česko-Amerického pracujícího lidu.

vydává Česká Typografická Unie.

PŘEDPLATNÉ:

Na celý rok \$2.00
Na půl roku 1.00
Jednotlivá čísla ..... 5 centů.

Veškeré dopisy a zásilky buďtež adresovány:

Týdenní Hlasatel,
611 Centre Ave. Chicago, Ill.

Světová výstava.

Chicago dne 22. února 1893.

O kolumbickém polním ležení vyslovil se major Conley od spolkového vojska následovně:

Poněvadž ministerstvo války chce odeslati do polního ležení u výstavy pouze pěchotu a ne jízdu, myslím určitě, že komisaři jižních parků nemají žádného odporu proti tomu, nýbrž naopak rádi asi park pro ten účel povolí. Tento park jest jediným, který si vláda přeje a nebude-li tento park pro ležení vojska povolen, nepoše vláda žádné vojsko k výstavě. Někteří Američané myslí, že by to byla veliká škoda, kdyby cizí návštěvníci neviděli naše vojsko, jež prý by se těšilo veliké pozornosti. Možná to věc, ale ta pozornost byla proto, že americké vojsko či milice má vojenského velmi málo.

— Čím více blíží se 1. květen, tím více stoupají ceny obydlí blízko výstaviště. Severně až ku 43 ul., jižně až ku 87 ul. a vých. až ku dobytčím ohradám stojí poschodí o 6 světnicích až \$60 měsíčně. Majitelé domů u výstaviště opouštějí svá obydlí a stěhují se jinam, aby pronajali je za dvoj až trojnásobné ceny. Také ceny pokojů nábytkem opatřených stoupají tak úžasné. Vzdor tomu, že panuje kolem výstaviště horečná stavební činnost, přece nebude dostávat se obydlí, až přibude nával dne 1. května.

— New Yorkský list obchodní oplývá chválou světové výstavy. List tento píše:

Dle spolehlivých zpráv daří se přípravě práce pro světovou výstavu tak, že dne 1. května, v den otevření bude výstava činiti dojem, jako by byla úplně hotova. Že pak bude skutečně velkolepou, o tom není dnes žádné pochybnosti, neboť účastenství všech civilizovaných národů světa bude neobyčejně čilé. Dochází-li stížnosti na poskytnutí malého místa pro některé vystavovatele aneb něco podobného, nesmí se to na fádnu váhu brát, an se to vždycky stává a pak každému vystavovateli vyhověti nelze. Co se týče osoulování new yorských časopisů, že cisincům dá á se přednost atd., nelze ani na to dbáti, an děje se to z nezávěstí osob a časopisů, k eré byly již dříve nepřátelské tomuto podniku. Jak jsme ujistěni, město Chicago stará se o to, aby nebyl žádný přetahován, ač jak se ví, při této příležitosti počítají se za vše větší ceny, což ovšem nikoho zkušeného nepřekvapí, neboť děje se to při všech takovýchto příležitostech. Pro tyto poznámky závistivých či opisů neměl by nikdo býti zdržen od návštěvy města zhrad na Michigan jezere,

Aby výstava se úplně zdařila, neohybní nicého, než aby kongres svolil ku otevření výstavy v neděli. Obyvatelstvo rozhodně vystupuje pro otevření výstavy v neděli a tak jest naděje, že se vše provede.

Velmi mnoho vynikajících továren na plana na východě, neobešlo světovou výstavu a to z následujících důvodů:

1. Úřady světové výstavy zachovaly se k firmám nevšímavě;
2. nebylo jim poskytnuto dostatek místa;
3. nelíbí se jim soustava rozdělování cen.

“New Yorker Staatszeitung” píše o tom: “Velmi špatně bude to na světová výstavě v Chicagu vypadati se zastoupením východních a obzvláště newyorských továren na plana na světové výstavě; když mnoho firem vzdalo se úmyslu vystaviti své zboží na výstavě. Mezi mnohými firmami, které se výstavy nesúčastní, jsou firmy Chickering, Steinway a Knabe, vynikající to závody.” Na to následují stížnosti na úřady světové výstavy. Neobešli hořeji jmenovaných tří firem jest škodou pro výstavu, neboť výstavní předměty jich slibovaly býti hojné a pro znalce pozoruhodné.

William Stein přispěl na původní fond výstavy \$20,000 a Steinway a syn v Chicagu dalších \$5000. Z toho jest viděti, že firmy ty měly více než dobrou vůli súčasnosti se výstavou a že mají nyní podstatné stížnosti, aby výstavy se zdržely.

— Oddělení pro cizozemsko došel ve čtvrtek důkladný popis výstavního švédského oddělení, jež obojstranně umělci ze Stockholmu, kteří žijí většinou v Paříži. V celku bude, jak se oznamuje, zasláno sem 200 předmětů uměleckých jako soch, maleb, aquarel a pod. Též zvláštní zásilka maleb na slonové kosti, kovu, porcelánu a několik kusů freskových maleb bude sem zasláno.

— Hollandské oddělení chloagské výstavy, které skytá mnoho zajímavého bude na žádost holandského komisaře výstavního rozmnoženo o větrný mlýn, který dá zvláštního rázu holandskému oddělení výstavy dodávati. Komisař se obrátil na vládu, ale byl odmítnut. Tu převzala na se firma J. a C. Blocker v Amsterdamě obstarati tento větrný mlýn a dala s ou starou továrnu, zařízenou v r. 1806, v níž mlela kdysi kakao, dopraviti po lodi do Ameriky. Tato továrna či větrný mlýn má představovati divákům kus holandské starožitnosti a romantiky, v níž se kdysi kakao vyrábělo. V prostorných síních tohoto mlýnu staveného ve slohu holandské renaissance, budou mladé Hollandanky zdarma prodávati kakao.

— Ještě tito Češi obojstranně výstavu: Jos. Wanka z Prahy, statistické tabulky o poštovství. Weigend a Pyšner, z Tisé u Podmokle, kovové knoflíky a drobné ozdoby, Bohumil Vlček z Chrudimi, řezbářské práce, Fr. Zabokrtý z Prahy, tága; kromě toho bude zde vystavena celá sbírka zboží granátového mnoha pražských brusličů granátů.

— Vláda San Dominga zaslala světové výstavě co dar model Kolumbovy lodi “Santa Maria”. Model jest 18 stop dlouhý, 7 stop hluboký a byl vystaven na kolumbické výstavě v San Domingo. Loď byla obsazena za doby výstavy té dětmi v krojích námořnických za časů Kolumbových. Dar tento právě došel a bude umístěn v oddělení pro přeplavní prostředky.

V průmyslovém paláci jedním z nejpodivuhodnějších zjevů bude hodnová

věž, která bude 120 stop vysoká a její spodní plocha, na níž se rozkládá, měří 40 stop v čtverci. Na této základně budou vypínati se 4 věže kulaté, do výše 40 stop. Všecky věže jsou duté a mají 10 stop v průměru. Cesty ze všech čtyřech dolejších věží ústí v domu. Nad domem tímto nalezá se pavlání a ihned nad věžkami jest opět dóm, spočívající na 8 malých sloupech. V druhém poschodí jest galerie pro návštěvníky, v třetím pak mechanismus velkých hodin. V 4. poschodí je ciferník se 7 stop dlouhými ručičkami. Páté poschodí, které není čtyřhranué, jako 3. a 4. poschodí, nýbrž kulaté, má pět párů sloupových oblouků. Zde visí 9 zvonů, které jsou uváděny v činnost mechanismem z 3. poschodí. Hořejší oddíl sloupových oblouků nese dóm, který má 20 stop v průměru. Korunou celé stavby této bude glob, naznačující obě polokoule zemské vypukle provedené. Pavilon jest bře natřen a hojně ozdoben zlatem. Dolejší věže obsahují obrazy a podoby z dějin objevení Ameriky a štíty královských manželů Ferdinanda a Isabelly.

— Nizozemí vystaví předměty z následujících oborů: Illustrace holandského umění, sdělování dýmání (řezání, broušení, hlazení a zasazování), čokoládu a kakao, líhoviny, porcelán, háčkování, růže, rybařské čluny a náradí.

— Pro anglickou námořní výstavu budou zaslány tyto předměty: Model válečné lodi “Warrior” a lodi “Kammillies,” pak modely lodí, náležejících k atlantické přeplavní línii, jež jsou tyto: Mohawk, Mobile, Manitoba, Massachusetts, pak modely lodí od “Castle Line,” hydraulický ochranný člun, model přeplavního člunu, modely lodí Umbría, Etruria a jiných od Cunard Linie atd.

— V pondělí přibude 56 Čingalesů z Ceylonu, aby ze 300 ton stavebního materiálu zřídili zde chatrče. Těchto 56 Čingalesů stojí pod vedením W. Fletcherera.

— Spolkový vojenský úřad pokračuje v přípravách pro vojenské ležení u výstaviště, neboť má za to, že parkovní komisaři upustí od svého odporu a dovolí tábor rozbiti v již. parku. Jedná se o to, zaříditi stany pro 750 vojáků.

Následek výstavy.

Letošní zima je nadmíru tuhou a následky její lze mezi dělnictvem pozorovati. Veliká část dělnictva jest bez práce a tak mnohý dobrý dělník je nucen zahálet a přilízet nečinně k tomu, jak rolník jeho strádá. A tomu tak je letos, kdy jakž tak ještě se práce ještě poněkud hýbe, jak ale tomu bude léta příští, kdy každý skoro poněkud prozíravý člověk předvídá po výstavě v Chicagu krizi národohospodářskou. To je zcela přirozené. Výstava přilákala již dnes sem značné množství dělníků, kteří při několika měsíčním obstojném výdělku se zde usadí, an dobrý začátek je naučí považovati Chicago za eldorádo, kde je dobře žíti. O výstavě tak mnohý za pomoci svých známých a přátel nějaké dočasné zaměstnání si opatří a tím se rozmnoží úžasně pracovní síly zdejší. Ceny životních potřeb a ceny bytů stoupají již dnes a vstoupou ještě výše a pak, až bude po výstavě, budou již naši domácí páni zvyklí bráti vyšší rent tak velice, že je ani nenapadne, aby je přiměřeně snížili. To samé bude i s životními potřebami. A dělník, obzvláště český dělník, kteří vesměs jsou usedlí daleko od výstavy a až na malé výjimky, přímo ani nepřímě “požehná-

ni” vyšší mzdy, následkem výstavy, účastni nejsou, mají platiti více za maso a jiné potřeby, mají klopiti vědy na prvního dvojnásobný rent a pracovati za hladovou mzdu, za jakou pracovali dříve při nižších cenách životních potřeb a při polovičním rentu. To bude mít za následek úplné ochuzení dělnických tříd, takže až příkvačí zima v r. 1894, nebude mít tisíce rodin druhý den co jísti, až, jako obyčejně, práce v mnoha továrnách a dřevních ohradách se na několik měsíců zarazí. Až nastane po výstavě nouze o práci, každý dělník, obzvláště ženatý, bude doufati v lepší obrát a zůstane v Chicagu i na dále, dokud bude mít nějaký ten groš, čimž bataillon bez práce joucích se nebudou nikterak menšiti — naopak budou stále růsti. Když pak poslední groš v naději v lepší obrát bude utracen — pak těžko se to odchází v neznámé kraje za hledáním nového domova, kde by kynul výdělek k zapravení životních potřeb těch nejnutnějších. Takové asi pocety by měly valéžti přibytku v hrudi každého dělníka, aby se budoucí katastrofě, dokud čas, hledělo předejiti, což se neohá deciliti jen pevnou organizací, opatrným řízením doby pracovní, aby práce rozdělena byla všem stejně a tak jeden za trošku toho živobytí pod tíží práce neklesal, kdežto druhý v nucené zahálce hladem zmirá — ač při řádném a správném rozdělení by mohli oba životy při menší dřině uhájit. Dělníci přemýšlejte, zda není v těchto slovech mnoho pravdy?

Co jest lepšího?

V dolní sněmovně anglické odehrává se právě důležitý děj. Staříčkový státník, osvědčený vůdce liberálů a předseda nynější vlády anglické, Gladstone, podal tam v pondělí předlohu, kterou má býti zadost učiněno požadavkům národa irského a ukončen tím dlouholetý boj tohoto utlačovaného národa v jeho prospěch.

Nikdo, kdo trochu sledoval zápasy Irčanů za samosprávu, nebude podceňovati vážnost tohoto okamžiku. Co bylo již přetřpěno strádání a námah, aby myšlenka irské Home Rule byla uskutečněna! Co bylo vylito krve a kolik obětí vyžádal si boj tento na obou stranách! Nyní konečně má tomu býti učiněn konec a utlačovaným má se dostati odměny za všechna utrpení.

My Češi ze všech národů nejlépe můžeme pochopiti boj Irčanů a oceniti význam jeich vítězství. Bratři naši v staré vlasti zaoceánské vedou stejný boj s nepřitelem neméně urputným. Jest ovšem pravdou, že hospodářský vývin národa českého za tohoto boje nikterak neutrpěl, nýbrž dodělal se úspěchů ne tušených, jak nejlépe dokázala zemská jubilejní výstava r. 1891, která obeslána byla výhradně jea prací rukou českých a přece vzbuzovala obdiv i nejurputnějších nepřátel národa českého. Irčané i na poli národohospodářském utrpěli velkých ztrát. Rolnictvo irské bylo úplně ožebračeno a na mnohých místech vyhnáno n-milosrdně ze svých usedlostí, které náležely vlastně anglickým lordům a kde rolník byl pouhým nájemcem, jenž každou chvíli mohl býti vyhnán. Často docházely zprávy o tom s jakou krutostí angličtí baroni počínají si oproti svým irským nájemcům, nezaplát-li tito v čas a úplně své dávky, které byly č-sto tak vysoké, že po jich vyrovnání nezbyvalo rolníkovi a jeho rodině ani na nejnútnejší živobytí.